

Praha 12.5.2006

12

Činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí v roce 2005

Activity of branch of tuberculosis and diseases of the respiratory system in 2005

Souhrn

Ambulantní oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí sledují osoby se zvýšeným rizikem plicních onemocnění, provádějí tuberkulinové testy a očkování proti TBC, pečují o osoby s plicními chorobami. V roce 2005 objem činnosti oboru vzrostl, přestože poklesl počet sledovaných osob s rizikem onemocnění, dispenzarizovaných osob i počet tbk testovaných. Zvýšil se počet ošetření na 1 pacienta. Ze sledovaných onemocnění se zvýšil počet osob s astma bronchiale.

Summary

Out patient departments of the branch of tuberculosis and respiratory diseases monitor persons with higher risk of lung diseases, they realize tuberculin tests and TB vaccination, take care of persons with respiratory problems and diseases. In 2005 the volume of activity in this branch has grown in spite of the decreasing number of monitored, tuberculin tested and treated persons. The number of treatments per one patient increased. The number of person treated for asthma bronchiale has grown in 2005.

Tato Aktuální informace je zaměřena na činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí (TRN). Do statistického šetření bylo v roce 2005 zahrnuto 305 oddělení, proti předchozímu roku to bylo o 1 pracoviště méně. Na odděleních TRN pracovalo 484 lékařů a 740 samostatných zdravotnických pracovníků (336,9 lékařů a 670,0 zdravotnických pracovníků v přepočtených počtech - úvazcích včetně smluvních pracovníků). V počtu lékařů a zdravotnických pracovníků došlo k mírnému nárůstu, a to i při o jedno pracoviště nižším počtu oddělení zúčastněných v šetření. Na odděleních TRN bylo provedeno 2 105 120 vyšetření, ošetření, BCG očkování a tbk testů (o 1,8 % více než v roce předchozím). Jeden lékař poskytl v průměru 4 349 odborných kontaktů (4 389 v roce 2004), na 1 tisíc obyvatel připadlo v průměru 205,7 výše uvedených výkonů lékařů TRN (198,1 v roce 2004).

Největší objem péče byl stejně jako v minulých letech věnován dispenzarizovaným osobám, v roce 2005 bylo pod stálým lékařským dohledem 507 876 mužů, žen a dětí, téměř o 3 % méně než v roce předchozím. Nejvíce osob bylo dispenzarizováno pro chronickou obstrukční plicní nemoc (CHOPN) - 138 144 mužů a 97 751 žen, z celkového počtu bylo pod dohledem lékaře 128 dětí. Toto onemocnění bylo v roce 2005 nově zařazeno do sledování (namísto chronické bronchitis a emfyzému plic) a zaznamenávají se nově i stadia CHOPN - rizikové (21,5 % postižených), lehké (24,1 %), střední (29,4 %), těžké (17,7 %) a velmi těžké (6,5 %). Další nejčastější příčinou dispenzarizace na odděleních TRN bylo astma bronchiale (62 335 mužů, 77 253 žen, z toho 2 628 dětí), u astma bronchiale došlo dalším rokem za sebou k nárůstu počtu postižených, a to o 4 % v roce 2005. U astma bronchiale se také nově rozlišují stupně onemocnění: stupeň

1-intermitentní (23,9 % postižených), stupeň 2-lehké perzistující (38 %), stupeň 3-středně těžké perzistující (30,1 %), stupeň 4-těžké perzistující (7,5 %). Třetím nejrozšířenějším případem dýchacích potíží spojených s dispenzarizací bylo zánětlivé onemocnění plic (42 184 osob), počet dispenzarizovaných pro zánět plic se snížil proti předchozímu roku o 14,5 %. Nejzávažnějším onemocněním jsou zhoubné novotvary plic, počet dispenzarizovaných činil 16 697 osob s ověřenými novotvarami a 1 698 osob s dosud neověřenými novotvarami. Počet lékařem sledovaných osob pro zhoubný novotvar poklesl o 5,5 %. Na celkovém poklesu dispenzarizovanosti se podílel nejvýznamnější měrou nižší výskyt zánětlivých onemocnění plic.

Podíl nově přijatých osob činil 23 % a meziročně vzrostl o 5,5 %. Tradičně jsou více ohroženi i postiženi plicními chorobami muži (poměr dispenzarizovaných mužů a žen zůstává třetím rokem stejný 1,3 : 1). S nejzávažnějším onemocněním - zhoubným novotvarem dýchacího ústrojí, nebylo v posledních třech letech dispenzarizováno na odděleních TRN žádné dítě ve věku do 14 let.

V roce 2005 provedla oddělení TRN 102 557 BCG očkovaní (o 1 % více než v roce 2004). Nejpočetnější skupinou očkovaných na odděleních TRN byly děti ve stáří 11 let (70,1 %), dále novorozenci (15,6 %), děti ve stáří 2 let (8,2 %), a ostatní osoby (6,0 %). Proti předchozímu roku se mírně zvýšil podíl novorozenců a 11letých očkovaných na odděleních TRN. Komplikace po vakcinaci mělo 1 473 osob (1,4 % očkovaných), jejich počet se proti předchozímu roku zvýšil o 39 %, nejvyšší výskyt komplikací byl v kategorii novorozenců (6 %). Tuberkulínovému testu se podrobilo 156 157 osob, převážně dětí (o 8 % méně než v roce 2004). Očkovanost novorozenců dosáhla 98,7 % (neočkovaných novorozenců bylo jen 1 307 ze 102 211 živě narozených).

Oddělení TRN sledují také osoby se zvýšeným rizikem plicního onemocnění tzn. kuřáky s vysokým konzumem cigaret (více než 20 cigaret denně po dobu nejméně 20 let, popř. kuřáky ve věku nad 45 let), dále osoby, které přišly do styku s tuberkulózou nebo jinou mykobakterií, osoby s profesionální expozicí kancerogenů, osoby s dysplastickými buňkami ve sputu. V roce 2005 se podrobilo v této souvislosti vyšetřením 200 275 lidí, tj. o 6 % méně než v roce 2004. Nejpočetnější sledovanou rizikovou skupinou byli kuřáci (128 752) a lidé ohrožení tuberkulózou nebo jinou mykobakterií (63 195). Počet sledovaných dospělých osob s vysokým konzumem cigaret a s rizikem plicního onemocnění se snížil proti roku 2004 o 6 % resp. o 8 %. Děti ohrožených tuberkulózou nebo mykobakterií bylo vyšetřeno 2 292, tj. o 15 % méně než v roce 2004.

Obor TRN zvýšil v roce 2005 objem svojí činnosti měřený počtem vyšetření/ošetření. Zároveň však ubyl počet osob sledovaných pro vyšší riziko plicního onemocnění a snížil se také proti předchozímu roku počet dispenzarizovaných. Rovněž počet osob, u nichž byly provedeny tbk testy poklesl, počet očkovaných se mírně zvýšil. Průměrný počet vyšetření připadajících v přepočtu na 1 tisíc obyvatel byl vyšší než v předchozím roce. Jaká byla situace v oblasti respiračních onemocnění v roce 2005? Dalším rokem za sebou vrostl počet lékařem sledovaných osob s astma bronchiale. Výrazně méně bylo osob dispenzarizovaných se zánětem plic, méně bylo i dispenzarizovaných s CHOPN a pro zhoubný novotvar. Z hlediska územního rozložení bylo nejvíce lékaři TRN sledovaných osob v krajích Hl. m. Praha, Moravskoslezském a Karlovarském, tj. v oblastech se značnou exhalací zátěží, v případě Karlovarského kraje potom i s větším počtem osob pocházejících ze zemí Východu, kde je vyšší incidence respiračních onemocnění a TBC.

Informace o činnosti ambulantních zařízení oboru TRN jsou shromažďovány prostřednictvím statistického výkazu A (MZ)1-01, který je součástí programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví.

Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Osoby dispenzarizované pro netuberkulózní onemocnění dýchacího ústrojí (DÚ), ČR 2005

Onemocnění, Diagnóza MKN 10	Celkem		z toho			
			děti (0-14 let)		osoby nově přijaté	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zhoubné novotvary DÚ ověřené cytologicky nebo histologicky (C33, C34,0-9, C39.9)	12 437	4 260	0	0	3 852	1 566
Neověřené zhoubné novotvary DÚ	1 159	539	0	0	371	170
Nezhoubné novotvary DÚ (D14.2-4, D19.0)	2 209	1 889	2	2	302	193
Zánětlivá onemocnění plic (J12.0-9, J13, J14, J15.0-9, J16.0-8, J17.0-8, J18.0-9)	24 752	17 432	370	302	7 534	5 382
CHOPN (J41.0-8, J42, J43.0-9, J44.0-9)	138 144	97 751	76	52	15 315	10 080
stadium 0 rizikové	30 317	20 291	21	21	3 423	2 302
stadium 1 lehké	31 899	24 904	39	25	3 706	2 472
stadium 2 střední	40 481	28 772	16	6	4 481	3 078
stadium 3 těžké	24 518	17 147	0	0	2 539	1 560
stadium 4 velmi těžké	9 748	5 513	0	0	1 050	607
Astma bronchiální (J45.1-9, J46)	62 335	77 253	1 435	1 193	8 527	10 811
stupeň 1 intermitentní	15 650	19 077	332	287	2 136	2 587
stupeň 2 lehké perzistující	21 209	27 149	679	617	2 921	4 111
stupeň 3 středně těžké perzistující	19 283	23 809	405	276	2 753	3 249
stupeň 4 těžké perzistující	5 791	6 646	19	13	676	807
Bronchiektázie (J47)	3 142	2 054	4	4	213	144
Sarkoidóza (D86.0-2)	3 273	4 982	0	2	282	310
Pneumokoniózy (J60, J61, J62.0-8, J63.0-8, J64, J65, J66.0-8)	13 685	520	0	0	235	35
Difúzní plicní fibrózy a alergická alveolitis (J67.0-9, J84.0-9)	2 934	2 919	2	3	433	446
Nenádorová onemocnění pohrudnice (J86.0-9, J90, J91, J92.0-9, J93.0-9, J64, J94.0-9)	5 288	2 978	6	2	688	416
Nemoci plicního oběhu, následky oběhových změn (I26.0-9, I27.0-9, I28.0-9)	3 925	2 816	0	2	570	427
Jiná netuberkulózní onemocnění DÚ se závažným průběhem (J68.0-9, J69.0-8, J7,0-9, J80, J96.0-9, J98.0-4,6-9)	11 311	7 889	217	222	2 246	1 646
Celkem	284 594	223 282	3 623	3 029	64 253	52 399

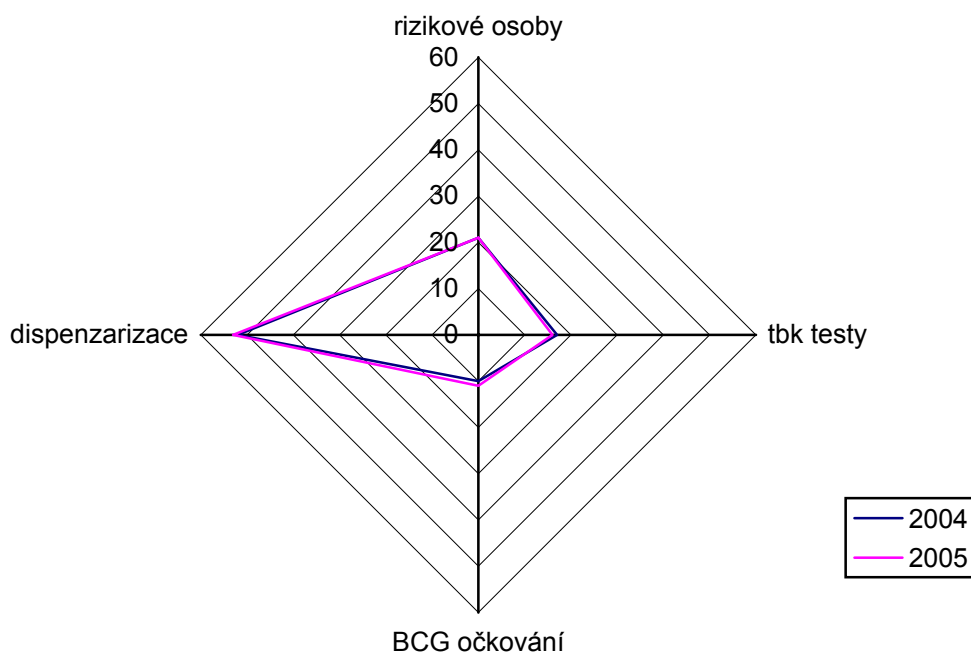
Osoby se zvýšeným rizikem onemocnění TBC nebo plicní rakovinou v krajích ČR rok 2005

Kraj	Celkem	na 100 tis. obyv.	Osoby se zvýšeným rizikem				
			TBC a mykobakt.	z toho děti	silní kuřáci	s dyspl. buňkami	s prof. expozicí
Hl. m. Praha	23 350	1 985,3	6 610	435	16 596	27	117
Středočeský	22 798	1 982,2	6 544	254	15 527	212	515
Jihočeský	8 996	1 435,3	2 259	26	6 005	34	698
Plzeňský	14 122	2 565,9	5 399	207	8 455	12	256
Karlovarský	6 097	2 001,7	1 040	61	4 660	1	396
Ústecký	28 269	3 435,0	6 691	323	20 810	52	716
Liberecký	5 367	1 253,2	3 133	236	2 119	7	108
Královéhradecký	13 119	2 394,6	3 307	143	9 474	26	312
Pardubický	6 622	1 309,9	2 888	71	3 397	56	281
Vysočina	6 851	1 343,3	2 982	60	3 464	29	376
Jihomoravský	9 416	833,1	4 150	41	4 987	4	275
Olomoucký	9 132	1 429,2	4 222	78	4 827	8	75
Zlínský	10 986	1 860,6	5 112	177	5 625	118	131
Moravskoslezský	35 150	2 808,0	8 858	180	22 806	96	3 390
ČR	200 275	1 956,9	63 195	2 292	128 752	682	7 646

Osoby dispenzarizované pro onemocnění dýchacího ústrojí v krajích ČR na 100 tis. obyvatel, rok 2005

Kraj	Celkem	z toho pro					
		zhoubné novotvary	zánětlivá onemocnění	CHOPN	astma bronchiální	pneumoniózy	ostatní
Hl. m. Praha	7 447,9	468,4	480,2	2 954,2	2 651,6	13,8	879,7
Středočeský	4 607,6	95,6	451,1	2 138,4	1 252,5	23,4	646,7
Jihočeský	3 075,5	134,8	183,2	1 353,0	1 067,4	11,0	326,1
Plzeňský	5 245,9	90,5	499,7	2 300,4	1 678,5	141,4	535,5
Karlovarský	5 936,2	170,4	767,6	2 532,9	1 844,8	11,2	609,3
Ústecký	5 155,8	126,5	429,8	2 878,0	1 217,0	51,4	453,1
Liberecký	2 853,6	96,0	423,3	1 209,1	610,1	12,6	502,5
Královéhradecký	3 917,1	116,6	118,8	1 783,9	1 392,4	97,7	407,8
Pardubický	4 429,6	176,6	283,6	1 818,6	1 757,7	19,0	374,0
Vysočina	3 990,2	105,3	263,9	2 101,6	964,9	23,7	530,8
Jihomoravský	4 507,9	173,0	390,6	2 398,7	1 036,6	30,6	478,4
Olomoucký	3 820,9	123,6	305,5	2 435,4	376,1	42,4	537,9
Zlínský	5 059,7	96,2	482,0	2 401,4	1 283,4	88,4	708,3
Moravskoslezský	6 148,1	111,3	568,6	2 580,3	1 333,2	840,8	714,0
ČR	4 962,6	163,2	412,2	2 305,0	1 364,0	138,8	579,5

Struktura činnosti oddělení TRN (v %)

Struktura osob dispenzarizovaných pro vybrané diagnózy

